

POSMRTNA MASKA POBORNIKA MIRU KRALJA ALEKSANDRA I.

PRIJATELJ

ŠTEVILKA 11.

LETO VIII.

NOVEMBER 1934.

*Največje veselje
otrok so*

Pauerjevi keksi

*piškoti,
biskviti,
vafeljni,
napolitanke
in vse druge dobre reči*

*Moderno in higienni-
no urejena tvornica je*

B. Pauer d. z o. z.

Ljubljana VII., Celovška cesta

Vso noč nisem zatisnila očesa...

Če bi pila Dr. Pirčevo sladno kavo, pa bi ne bila nervozna. Zato zahtevajte vedno domači izdelek **Dr. Pirčevo sladno kavo**, ki je izbornega okusa.

OD DOBREGA K NAJBOLJŠEMU

ste se napotili, ako greste izbrat
blago za plašč, zimsko suknjo,
obleko in manufakturo sploh k tvrdki

NOVAK-LJUBLJANA, Kongresni trg 15

pri nunski cerkvi

Nudimo ogromno izberol

Smo najcenejši!

Na primer: Flanele za perilo . po Din	7.— 9.— 12.—	Kamgarni . . . Din	98.— 128.—
Barhenti za obleke " "	12.— 15.— 18.—	Double . . . " "	86.— 124.—
Volneno za obleke " "	21.— 34.— 42.—	Sportštof . . . " "	70.— 136.—
Za dam. plašče voln. " "	48.— 64.— 98.—	Modne hlače " "	68.— 198.—

Ona: «Ko sva bila še zaročena, sem zmerom rada duhala dim tvojih cigaret. Zdaj mi pa njihov vonj kar preseda. Kaj je temu vzrok?»

On: «Tokrat sem si lahko privoščil cigarete, ki so stale po petdeset par, zdaj kadim pa take po dvajset par!»

*

KLIŠEJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvaja se
najsolidnejše

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

**PATENT
STOPF
TWIST**

Zahtevajte PST Patent Stopf Twist še danes pri svojem trgovcu. — Vzorec s poštnino Din 10 dobite pri generalnem zastopstvu v Ljubljani, poštni predal št. v. 81.

Gospodinja in šivilje,
zakaj se mučite po cele dneve s krpanjem perila na roko, ko Vam pa priprava PST Patent Stopf Twist omogoči za zmerno ceno, da opravite to delo neprimerno hitreje in lepše na šivalnem stroju z enostavnim šivanjem naprej in nazaj.

*Trgovci, kupujte domače
blago!*

STENSKI KOLEDARJI

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP v Ljubljani,

so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

*Ne segajte po manjvrednih
tujih proizvodih!*

Bademovi otrobi Rave

omogočajo z majhnimi sredstvi idealno nego Vašega obraza. Splošno znano je, da očistijo bademovi (mandeljnovi) otrobi kožo vse nesnage, izpuščaje, mozoljev in odstranjujejo maščobo, a gotovo pokažejo bademovi (mandeljnovi) otrobi Rave velik uspeh, ker so kemično očiščeni in za nego obraza specialno preparirani. Pločevinasta škatla z navodilom uporabe Din 6.—.

Ko se obrijete,

tedaj nastopi čas umivanja z «4711». Dragocena svežost prodira skozi kožne živce; odprte znojnice pohlepno sprejemajo poživljajočo moč «4711». Kakor vedno v dnevnem življenju, tako deluje tudi tu blagodejno «4711», da se prijetno počutite. Trajni vonj in moč «4711» čutite pri vseh tistih sredstvih, ki so izdelana na temelju tega izvrstnega Eau de Cologne, da služijo negovanju telesa. Poleg izvrstne kakovosti, ki se z njo odlikujejo proizvodi svetovne trdke «4711», imajo vse tiste velike odlike, ki jih posebno ljubi gospoda finega okusa.

«4711» se ne prodaja odprto, temveč samo v originalnih, zaprtih steklenicah z modro-zlato etiketo. Da se obvarujete pred ponaredbami, odločno zavrnete odprto steklenico.

CREME DE LYS RAVE

je produkt zadnjih uspehov v moderni kozmetiki. Dnevna krema jemlje koži na obrazu sijaj in je idealna podlaga za puder. Nočna krema vsebuje maščobne in redilne sestavine posebne čistote, ki ponoči hranijo kožo in jo očistijo, omehčajo in zgladijo. — Lonček Din 10.— v lekarnah in drogerijah.

Hudobnost.

«Ko bi prišel še enkrat na svet, bi bil rad opica.»
«Zakaj zmeraj isto?»

Prepozno je.

«Peter, zakaj pa ne pokažeš ženi, kdo je gospodar v hiši.»
«Nič ne pomaga. Že ve.»

Ravno nasprotno.

«Ježe bi se rad naučil. Prosim vas samo, da mi prej poveste, ali me ne bo potem bolela glava.»
«Ne, ne, ravno nasprotno!»

Vojaška.

Narednik izprašuje vojake:
«Kaj mora storiti vojak, da ga popljujejo z vojaškimi častmi.»
«Umreti!»

Rešitelj.

Po cesti prisopihla gospod Smola. Izza vogla pa pride stražnik. Smola se ustavi in stopi k njemu. «Aretirajte me, gospod stražnik. Ženo sem udaril s palico po glavi.»
«Ali je mrtva?»
«Ne, ampak za menoj leti.»

Kruto resna pravljica.

V začetku, ko je Bog ustvaril zemljo in vse, kar je na njej, je še enkrat pogledal na zemljo, da bi videl, ali ni česa pozabil. Tedaj je zapazil Adama, ki je hodil ves srečen in vesel po raju in užival zlato prostost. «Čakaj», si je rekel Bog. «Nekaj sem pa le pozabil ustvariti: jezo in slabo voljo.»

In ustvaril je Evo.

100 besed.

Med vojno je neki francoski list razpisal nagrado za najboljšo zgodbo s fronte, ki ne bo imela več kakor sto besed. Nagrado je dobila tale sličica:

«V našem strelskem jarku imamo latrino. Desko, ki nanjo sedeš, so naši fantje nažagali. To je 14 besed. Ostalih 80 besed je povedal naš narednik, ko je prilezel iz jame, vendar pa niso za tisk.»

Dober mož.

Žena leži na smrtni postelji. «Samo eno željo imam še», zastoka. «Kozarec dobrega vina bi rada.»
«Tisto pa ne», odkima mož. «Zdaj se ne pije, zdaj se umira.»

Česa ženske ne marajo.

— Ženske so začele delati vse tisto, kar moški... Človek bi kar pobesnel!
— Vendar so reči, ki jih nikdar ne delajo.
— No, kaj pa?
— Nikdar se ne upajo slaviti svoje petdesetletnice.

Za to zimo prinašamo zopet novo in bogato izbiro DAMSKIH PLAŠČEV

Ta plašč iz svetlega ali temnega blaga v svoji enostavni fazoni s plišastim ovratnikom je vedno modern in eleganten

Najnoviša fazona z golobjim ovratnikom iz pravega krzna in iz Homespun blaga

Plašč iz desinirane blaga nove fazona, ovratnik in revera iz astrahana

Din 340'—

Din 890'—

Din 990'—

TIVAR

Anekdote

Walter Scott je bil nekoč povabljen na obed k neki dami, ki je bila znana skupulja. Scott je prišel, pa je skoraj lačen ostal za mizo.

— Upam, da me v kratkem spet počastite s svojo navzočnostjo, reče dama ob slovesu.

— Če vam ni neprijetno, lahko to takoj storim, odgovori Scott.

*

V neki družbi, v kateri je sedel tudi Shaw, je nanesla beseda na jezikoslovca, ki je sestavil prvi slovar, češ, koliko muke in dela je moral imeti. Nekdo iz družbe je pripomnil:

— Kako je le mogel biti en sam človek kos takšnemu delu in zapisati toliko besed?

— Lahko, je odgovoril Shaw, gotovo je bil oženjen in je samo zapisoval, kar sta mu žena in tašča govorili.

*

Nekoč je poklical Napoleon nekega grenadirja, o katerem je slišal, da je posebno hraber, in ga je vprašal:

— Iz katerega kraja pa si ti, prijatelj?

— Jaz sem Francoz! je odgovoril vojak.

— Prav, a kje si se rodil, kje sicer živiš?

— V Franciji, Vaša milost.

— Hm! je zamrmral Napoleon. Meni se zdi, da ti vendar nisi tako neumen in da bi te lahko napravil za poročnika... No, povej mi, kje si se rodil.

— V francoski vojski in tudi živim stalno v francoski vojski.

— In kdo vam je oče, podporočnik?

— Francoska vojska.

Napoleon se sladko zasmije in odslovi mladega vojaka. Pozneje je zvedel, da mu je bila mati kuharica v nekem polku in da res ni vedela, kdo mu je oče.

*

Neko nedeljo februarja meseca leta 1807. je nadziral Napoleon neke gardske polke. Ko je stopal mimo vojakov, se je ustavil pred nekim grenadirjem, ga prijazno potrepal po rami in vprašal: «Na tvojih prsih, Remuf, pa ne vidim več križca, ki sem ti ga bil dal v Bologni...» «Če ga ni na obleki, cesar moj.» je odgovoril grenadir, «pa je v obleki. Neki avstrijski oficir mi ga je razbil s sabljo, in zdaj hranim vse njegove koščke. Vidiš jih!» In grenadir je odpel bluzo, vzel iz žepa zavitek iz papirja in ga pomolil cesarju. Napoleon se je nasmehnil in razvil omot, ko pa je zagledal koščke zdrobljenega križca, je rekel: «Ali hočeš, da menjava, Remuf, kaj praviš?» Na grenadirjevo lice je legel mrk oblak, a odgovoril ni nič. «Jaz ti dam enega svojih križcev za ostanke tega zdrobljenega križca. Ali si zadovoljen?» A grenadir je še naprej molčal. «Zdi se mi, da nisi zadovoljen. Povej po pravici, kako misliš!» «Zadovoljen sem, toda samo pod enim pogojem, Veličanstvo, — da ne izgubite nobene koščke.» «Ali imaš tako v čišlih te koščke?» «Ako ne bi bilo tega križca na mojih prsih, bi ne bil jaz več živ.» «Potem, junak moj, obdrži oboje, ker ti to zaslužiš.» In Napoleon je snel križec s svojih prsi in ga pripel grenadirju, potlej se je pa obrnil k svojim častnikom in spremstvu, rekoč: «O, jaz in Remuf se že dolgo poznavata — midva sva stara prijatelja.»

*

Ko je neka dama vprašala kardinala Richelieuja, zakaj kraljice po navadi bolje vladajo kakor kralji, ji je odgovoril:

— Pod vlado kraljev vladajo ženske, a pod vlado kraljic — moški.

*

Ko bi temnolaske to vedele...

Vi radi pogledate druge temnolaske; ker Vam ugajajo njih lasje zaradi njih posebne lepote. „Kaj le dela jo?“ si mislite. V resnici pa je tako lahko doseči lepe kostanjeve lase: če si jih redno umivate z Brunetaflorom.

Brunetaflor deluje naravno in na svoj posebni način, ker ima v sebi hequil. S tem je posebno poudarjena kostanjasta barva — barvna snov temnih las. Lasje dobe čudovit blesk in nenavaden lesk!

Zajamčeno
brez sode in brez kemičnih barvil.

ELIDA SPECIAL SHAMPOO

BRUNETAFLOR

HOUBIGANT

STVARITELJ

„QUELQUES FLEURS“-a . . .

. . . gleda v prvi vrsti, da jamči njegova znamka samo za proizvode visoke in neizpremenljive kakovosti.

Zato se vse kreacije HOUBIGANT brez izjeme proizvajajo v FRANCII pod nadzorstvom in osebno vsakdanjo kontrolo njih stvaritelja.

Skrbna izbira sirovin, preiskovanje prvovrstnega čistega alkohola, destilacija cvetnih esenc, presevanje pudra, polnitev stekleničk itd. . . ., vsa ta dela se opravljajo v vzornih laboratorijih v NEUILLY-sur-SEINE blizu PARIZA.

TEMU SKRBNEMU NAČINU
DELA SE IMA HOUBIGANT
ZAHVALITI, DA DRŽI SVOJ IDEAL
POPOLNOSTI KREPKO NA VISINI.

prijatelj *

ŠTEV. 11 NOVEMBER 1934 LETO VIII

BLAGOPOKOJNI KRALJ ALEKSANDER SE POZDRAVLJA Z LOUISEM BARTHOUEM, KO SE JE IZKRICAL V MARSEILLESKEM PRISTANIŠČU

ATENTAT NA POBORNIKA MIRU

KO JE STOPIL NA FRANCOSKA TLA, SE PELJE PO-KOJNI KRALJ ALEKSANDER IZ MARSEILLESKEGA PRISTANIŠČA V AVTOMOBILU S FRANCOSKIM ZUNANJIM MINISTROM LOUISEM BARTHOUJEM IN ZRE PROTI VELIKANSKI MNOŽICI, KI GA NAVDUŠENO POZDRAVLJA...

Leva slika.

... IN HITRO NATO JE ŽE PLANIL IZ MNOŽICE ATENTATOR IN SE POGNAL PROTI AVTOMOBILU. SLIKA KAŽE TRENOTEK, KO JE ATENTATOR OPRAVIL SVOJE ZLOČINSKO DELO IN JE DOBIL ŽE DRUGI UDAREC S SABLJO

Zgornja desna slika:

KO STA ODJEKNILA PRVA DVA STRELA, JE STEKEL NAS ZUNANJI MINISTER BOGOLJUB JEVTIČ MED PRVIMI PROTI AVTOMOBILU KRALJU NA POMOČ

NAJBOLJŠI MARSEILLESKI ZDRAVNIKI SO SI NA VSO MOČ PRIZADEVALI, DA OTMEJO VITEŠKEGA KRALJA, TODA RANE SO BILE SMRTNE. SLIKA PRED-OČUJE TRENOTEK, KO JE POKOJNI KRALJ IZGOVORIL POSLEDNJI BESEDI: «ČUVAJTE JUGOSLAVIJO!»

Leva slika:

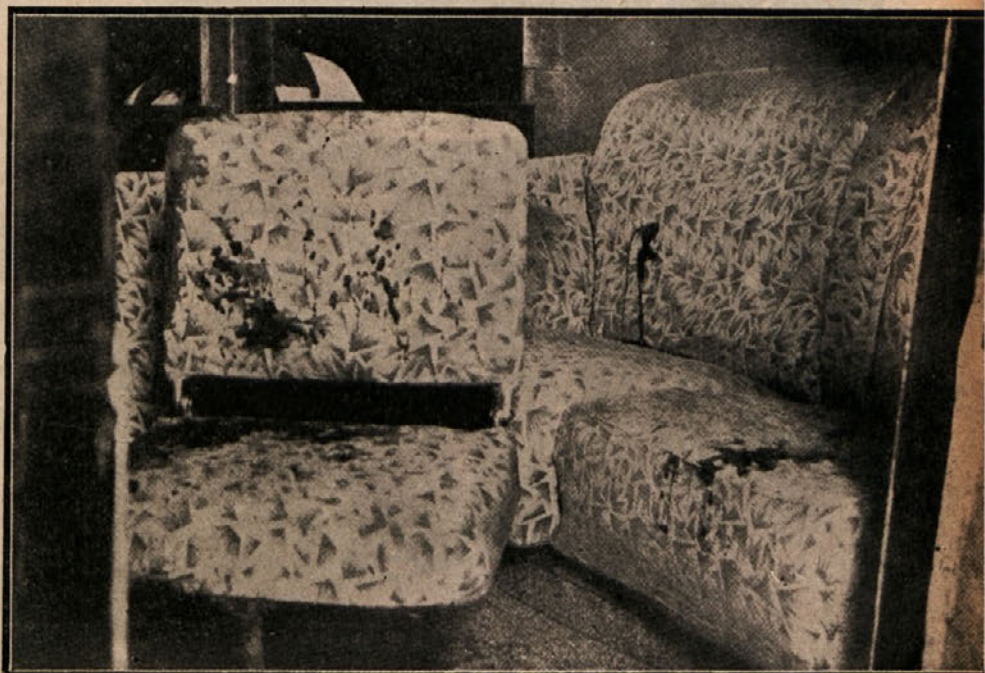
MALO POTEM, KO SE JE ATENTATOR ZGRUDIL POD UDARCI SABLJE, SE JE USULA MNOŽICA MEŠČANOV PROTI AVTOMOBILU, DA POMAGA TEŽKO RANJENEMU KRALJU, TODA PREPOZNO JE BILO

Leva spodnja slika:

GENERALA GEORGESA, KI JE TUDI SEDEL V AVTOMOBILU S KRALJEM, NESO TEŽKO RANJENEGA IZ AVTOMOBILA

Desna spodnja slika:

SLEDOVI KRVI POKOJNEGA KRALJA ALEKSANDRA, LOUISA BARTHOUJA IN GENERALA GEORGESA V AVTOMOBILU, KI SO SE V NJEM VOZILI

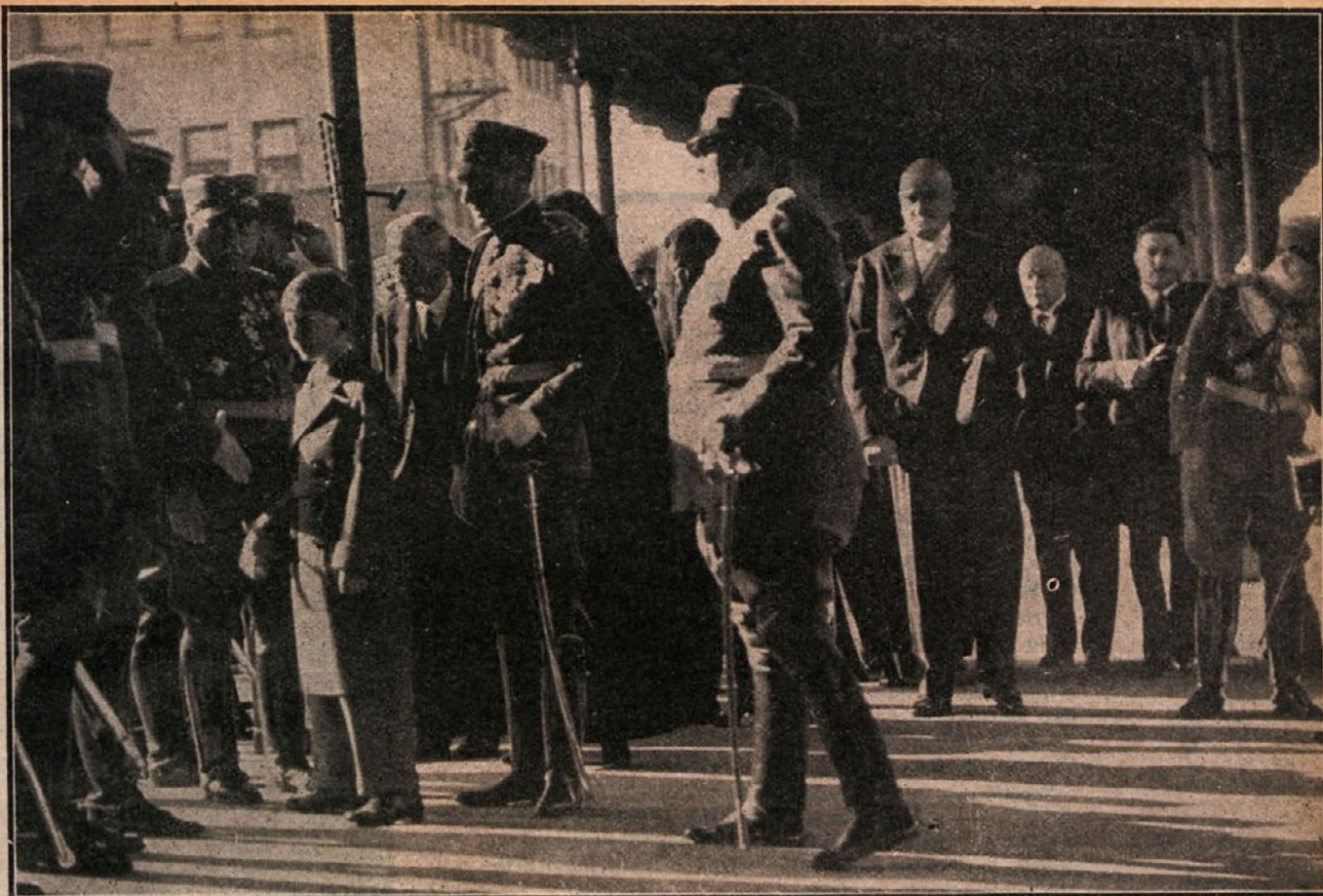
OPOLNOČI MED 14. IN
15. OKTOBROM NA
ZAGREBSKEM KOLO-
DVORU, KO JE PRI-
SPELO MRTVO
TRUPLO HEROJSKEGA
KRALJA

ZAGREBČANI SO Z VENCI IN
CVETJEM POKRILI KRSTO PO-
KOJNEGA KRALJA

HRVATJE SE POSLAVLJAJO OD
SVOJEGA KRALJA

GENERALITETA POZDRAVLJA NJ. VEL. KRALJA PETRA II., KO SE JE PRIPELJAL NA BEOGRAJSKO ŽELEZNIŠKO POSTAJO. NA DESNI OD NJ. VEL. KRALJA JE NJ. VIS. KNEZ PAVLE, PRVI NAMESTNIK

DELO POKOJNEGA KRALJA ALEKSANDRA I. ZA MIR NA BALKANU

Po svetovni vojni je bila na Balkanu prava disharmonija med državami, ki jo je pospeševala predvsem revizionistična politika Italije. Med balkanskimi državami je vladala nestrpnost. Bolgarija, Albanija, Madžarska in deloma tudi Grčija so se zaradi tega nagibale k Italiji. Nevarnost je bila celo, da se Rumunija pridruži italijanski politiki. Grčija in Rumunija sta hoteli ščititi v zvezi z Italijo svoje interese proti revizionistom.

Začele so se balkanske konference, na katerih so oficijozno sodelovale balkanske države ter ustvarile temelje za zблиžanje.

Danes je položaj boljši. Rumunija je zanesljivo v taboru balkanske mirovne politike, Bolgarija je nedavno manifestirala, da hoče sodelovati v zvezi balkanskih držav, Albanija pa je sklenila z Jugoslavijo trgovinsko pogodbo in jela spoznavati, da spada po svojem položaju k balkanskim državam.

Ta preokret v politiki balkanskih držav je važno zgodovinsko dejstvo, za katero se imamo zahvaliti pokojnemu kralju Aleksandru. Temelji sporazuma med balkanskimi državami so torej položeni, zato je samo želeti, da se politika sporazuma in miru nadaljuje, dokler se ne doseže iskreno sodelovanje vseh balkanskih držav, da preneha biti Balkan ognjišče svetovnih vojnih požarov.

NJ. VEL. KRALJ PETER II. SE POZDRAVLJA S ČLANI VLADE NA BEOGRAJSKI ŽELEZNIŠKI POSTAJI

Maša Slavčeva:

Jakac portretira

Prostorna soba v petem nadstropju neke hiše na Miklošičevi cesti. Velike in majhne slike, v okvirih in brez njih, skice in portreti... Knjižna polica z dobrimi knjigami iz domače in tuje literature, pestri totemi, ribniška in umetna keramika, leseni japonski bogovi in arabske blazine, orientalske vezenine — kot nasprotje pa veliko kolo...

Kopica kovčegov, ki razširjajo nastroj popotovanja, gramofon s ploščami indijanskih pesmi — in zopet slike, skice, risbe — to je atelje našega slikarja Božidarja Jakca.

Prišla sem v poset k g. Jakcu in njegovi gospe, da malo pokramljamo, in našla v ateljeju poleg njiju našega risarja g. Bambiča in Angležinjo, slikarico miss Wynn George, odlično umetnico, kakor sem imela priliko spoznati iz njenih del. Starejša, a zelo živa dama je to, ki mnogo potuje in je preživela med drugim v Orientu pet let.

Sedela nas je vse zanimalo, kako je bilo, ko je slikal Jakac pred nekaj meseci kraljevsko obitelj, toda prav mnogo ni mogoče zvedeti, ker naš pogovor neprestano menja snov in se pogovarjamo francosko, deloma nemško, slovensko in angleško.

Gospa George lista po Jakčevih albumih z reprodukcijami njegovih del, jaz pa ogledujem slike, razpostavljene po ateljeju, medtem ko lega somrak na Kamniške planine in na pokrajino, ki se zdi v okviru odprtega okna kot ena izmed Jakčevih slik, nekoliko svetlejša od drugih, patiniranih z mrakom nagibajočega se dne. Angležinji so Jakčeva dela zelo všeč in med pogovorom mi zaupa mnogo laskavega o njem. Prehitro mine čas, gospa se poslovila, ker potuje v Zagreb. Spremimo jo na kolodvor in ne preostaja mi drugega, ko da se vrnem drugi dan k našemu umetniku na obisk, da utešim svojo radovednost.

Pokaže mi portrete naše kraljice in kraljevičev, risane z rdečo kredo. Kako enostavni in prav zaradi tega okusni so!

V preprosti koncepciji, brez poze in dvorskih emblemov, je kraljičin portret, ki kaže ženo v najplemenitejšem pomenu besede, ženo z izrazom energije in dobrote na licu.

Portreti kraljevičev so silo ljubki, posebno všeč mi je njih karakterizacija v drži rok. V pozi in sicer so si podobni, skoraj enaki, toda roke, ki počivajo pri prestolonasledniku na kolenih, izdajajo, da stopa iz otroških let v zavestno, samostojno življenje. Drža rok govori o popolnem obvladavanju form in samega sebe.

Kraljevič Tomislav ima na portretu stisnjene pesti, ki govorijo o deških igrah, robinzonadah in razbojništvih.

Najmlajši kraljevič Andrej pa ima dlani narahlo odprti in v njiju je izražena ova sprejemljiva otroškost, ki se komaj zaveda in je še popolnoma pasivna.

S tako skopimi sredstvi, kakršne je rabil Jakac, doseči takšno karakterizacijo, takšen učinek, je res umetnost.

Na mojo prošnjo, naj mi kaj pove o portretiranju v Suvoboru, se Jakac rad odzove in tako zvem, da je kraljica, ko je portretiral princa Tomislava, večkrat pestovala svojega sinka in mu čitala pravljice, ki jih je spisala njena mati, rumunska kraljica, v angleškem jeziku. Včasih je pa prepustila čitanje Norvežanki, vzgojiteljici kraljevičev, gdč. Matrow ali pa odgojiteljcu mistru Parrottu in je tudi sama skicirala kraljeviča.

Nj. Vel. kraljica Marija.

Sploh se kraljica rada bavi s slikarstvom in često se dogodi, da nariše v nekaj potezah kak posebno zanimiv tip.

«Včasih», pravi Jakac, «sem razmišljal, kakšen vtisk napravljajo te pravljice, govoreče o kraljevičih in kraljičnah, na naše kraljeviče. Za otroke iz ljudstva imajo pinto, ker slikajo blesk dvorov — toda za naše prince, ki so vzrasli v tem, gotovo izgube mnogo čara.»

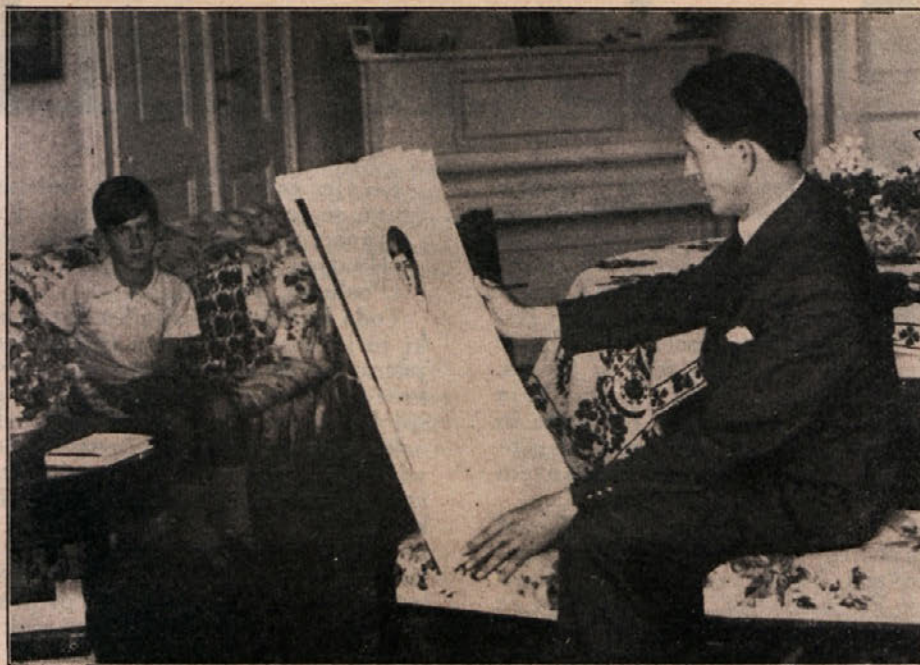
Kraljeviči so vzorno vzgojeni, in čeprav so pri igrah veseli in razigrani kakor vsi drugi otroci, znajo biti mirni, da bi bili lahko zgled drugim otrokom. Iz njih oči odseva resna in zbrana otroškost. Kralju je najbolj podoben kraljevič Andrej.

Včasih jim je Jakac drugoval pri igri in jim naredil aeroplanje iz papirja, s katerimi so se imenitno zabavali.

Prestolonaslednik prihaja v leta, ko prične zanimati dečke tehnika, in tudi v tem se ne razlikuje od drugih otrok. Silno veselje ima s fotoaparatom in si da pogosto razlagati te ali one tehnične naprave, stroje itd.

Kraljico so zanimali Jakčevi pejzaži, da jih je želela videti. Jakac jih je dal prinesiti v Suvobor kakih pet in dvajset in kraljica je med svojo boleznijo vstala, da si jih ogleda. Posebno so ji ugajale slike iz Grand Cañona, in Jakac ji je moral pripovedovati o življenju in razmerah, ki vladajo tam. Poklonil je kraljici svojo monografijo in «Odmene rdeče zemlje», o katerih se je zelo pohvalno izrazil.

Ko je kralj videl dokončane portrete kraljice in kraljevičev, so mu tako ugajali, da jih je vzel s seboj na Dedinje, Jakac pa je moral še enkrat portretirati vso kraljevo obitelj.

Nj. Vel. kralj Peter II. in slikar Jakac.

Preden je odšel prestolonaslednik na Angleško, je dobil od dvorne dame ge. Švrljugove v dar miniaturno kopijo kraljičinega portreta, izdelano v posebni tehniki na celuloidu, ki jo je izmislil Jakac.

Kraljev adjutant general Kostić, zelo simpatičen, prijeten gospod, je predlagal nekoč v šali Jakcu, naj ga portretira za petdeset par. Smeje se je Jakac privolil in skiciral v nekaj potezah karakterno generalovo glavo. Risba se je imenitno posrečila. General je bil očaran in je dejal, da je uverjen, da bo prineslo onih petdeset par Jakcu srečo. In res je bilo tako. Niti uro kasneje je videla kraljica risbo in bila ji je tako všeč, da jo je pokazala kralju, ki se je takoj odločil, da naj ga Jakac portretira. Ker se je pa moral vrniti v Beograd, bi bil moral naš umetnik tja, da napravi sliko.

Od srca moramo Jakcu čestitati, da se je tako uveljavil kot naš slovenski slikar in pripomogel na ta način do umetniških slik in razglednic kraljeve rodbine. Polovica čistega dobička iz teh slik je namenjena po dogovoru s kraljico podpornemu fondu naših umetnikov.

Literarni drobiž

Svojo šestdesetletnico je praznoval te dni naš priljubljeni pripovednik in dramatik Fr. Ks. Mešk o. Menda ni pri nas hiše, kjer bi ne imeli enega ali več njegovih del. Zlasti je znan po svojih mladinskih spisih. Mnogo so ga prevajali zlasti Čehi, ki imajo že večino njegovih del v svojem jeziku. Pravkar so dobili tudi njegov roman «Kam plovemo» v prevodu Antona Horskáka.

V Moskvi so imeli prvi zvezni kongres sovjetskih pisateljev. Najpomembnejši je bil na njem govor Maksima Gorkega, v katerem je zahteval od pisateljev izboljšanje kvalitete del in strožjo cenzuro glede kakovosti, še preden knjiga izide.

V Monakovem so našli staro partituro Beethovneve «Fantazije» za klavir, zbor in orkester (op. 80). Partitura obsega 160 strani.

V Temešvaru bodo ustanovili visoko šolo za cigansko glasbo. Dodan ji bo arhiv, kjer bodo zbirali značilne ciganske kompozicije. Doslej namreč ni nikjer takega arhiva.

Novi roman Th. Manna «Jožef in njegovi bratje» filmajo v Londonu.

Anekdote

O Bernardu Shawu pripovedujejo anekdoto, ki je seveda spet v zvezi z njegovim sarkazmom o ženski.

Bil je na večerji pri lady Giovani. Ko mu ponudi gostiteljica mesa, reče Shaw:

— Hvala, lady, samo košček, če ni trdo.

— Ah, kaj bi bilo trdo! reče skoraj malo užaljeno lady. Mehko je kakor žensko srce.

— E, hvala, potem ne morem, imam preslabe zobe za takšno meso! reče Shaw.

*

Francoski pesnik Alphonse Daudet je imel navado, da je nekemu prosjaku vsak dan dal vtogajme. Prosjak je bil slep in ga je vodil pes.

Neki dan pa pride slepec k Daudetu s popolnoma zdravimi očmi in z novim napisom na prsih, da je Daudet kar ostrmel.

— Kaj pa je to? ga vpraša usmiljeni Daudet.

— Takoj vam povem, gospod. Izgubil sem psa, pa ne morem biti več slep. Kaj sem hotel drugega, kakor da postanem gluhonem.

*

Slavni skladatelj Liszt je o priliki neke turneje prišel v neko provincialno mesto, kjer je hotel prirediti koncert. Dasi je bil njegov prihod o pravem času in dobro razglašen, je bila vendar dvorana strahovito prazna. Ko je Liszt videl pred seboj vsega komaj sedem oseb, je osupnil, vendar se je hitro zavedel in nagovoril navzočne takole:

— Spoštovani poslušalci! Hvala vam, da ste prišli, toda jaz bi vam rad nekaj predlagal... Čemu bi vam jaz igral v tej pusti dvorani? Pojdite z menoj v hotel, tam je udobneje, pa vam bom igral, kolikor boste hoteli.

In družba tistih sedem oseb je res odšla z Lisztom v hotel. Ondi je odigral objavljene točke, potem pa je goste počastil z bogato zakusko in šampanjcem, da gostom ni bilo žal, da so prišli na koncert. Gosti so odšli, seveda navdušeni in zadovoljni.

Tisti dan nato so lepaki naznanjali drugi Lisztov koncert. Zvečer je bila dvorana nabito polna. Vsi prostori so bili razprodani. Liszt je stopil v dvorano, odigral dve točki, potem pa je prezirno pogledal po dvorani, se ironično nasmehnil občinstvu in odšel domov...

— Seveda ga v to mesto ni bilo nikoli več.

grobar jurko

«Presneto je bil težak!» so sproščeno vzkliknili štirje močni nosilci, ko so položili veliko črno krsto tik odprtega groba; vzravnali so se in samozavestno preleteli številne pogrebce, ki jih je upehala samo hoja, da so obstali topi in trudni. Celo močni mladi vdovi je dolga in naporna hoja po pohorskih blatnih klancih izpila vse solze in vso žalost, da je stala brez misli ob krsti svojega moža in nemo čakala konca. Šele ob župnikovem prihodu se je ovedela in začela ihteti.

Ko je župnik blagoslovil krsto, je prišepal grbavi grobar Jurko in vrgel pred krsto dve vrvi. Hribovci so se zavzeli: kaj še vedno živi ta «Stara lopata», kakor so ga imenovali, ki z eno nogo že vsa leta stoji v grobu, drugo, krajšo, pa še trdovratno vlačí po zemlji. Položili so vrvi vzporedno na tla, postavili nanje krsto, jo na vrhove prenesli nad jamo in jo začeli počasi spuščati v zemljo.

A sredi jame je obtičala.

Dvignili so jo in poizkusili iznova.

A ni šlo.

«Ti, Stara lopata, pojdi sem!»

Jurko je prišepal na rob jame:

«Vzdignite jo še enkrat in jo spustite najprej pri nogah.»

Spravili so jo sicer globlje, a še vedno ne na dno.

Ljudje so postali pozorni, vdova je prenehala jokati, župnik je snel očala, zaprl knjigo in stopil bliže, otroci so se prerivali h grobu in se muzali.

«Preklete, saj ne gre nikamor. Jama je prekratka!»

«Jurko, vzemi lopato in odreži nekaj zemlje na zgornjem koncu», je zapovedal župnik. «Ko boste imeli krsto v grobu, me pokličite», je še dodal in jezen odšel.

Jurko je gledal še nekaj časa v jamo, ko pa je vendar uvidel, da je res prekratka, je odšepal v mrtvašnico, zadel težko lestev, v roke pa vzel lopato in čez dolgo prikrevsal nazaj.

Ljudem je kmalu minilo pogrebno razpoloženje, zbrali so se okoli jame in začeli zbijati šale s Staro lopato v grobu, z Drenom v krsti in z zdravo, močno vdovo.

Ko so čez dobro uro končno položili mrliča v grob, je bilo v mislih pogrebcev več šale ko resnobe.

*

Skoraj do mraka je imel Jurko opravka z zakopavanjem. Njegove dolge koščene roke so bile brez moči, še prazna lopata ga je utrudila, pa ga ne bi velik kup težke vlažne zemlje, ki jo je bilo treba zmetati v jamo, jo zravnati in iz te ilovnate, kakor rženo testo sprijemljive zemlje napraviti lep, visok grob. Sto in stokrat se je sklonil, zajel z lopato, jo vzdignil, prenesel, z muko stresel z nje zemljo, potolkel in jo iznova zasadil v rumeni kup.

Ko je delo opravil, se je truden sesedel na lestvo ob grobu in brez misli zrl na grobove, ki so bili vsi delo njegovih rok.

Čez dolgo se je dvignil, pospravil orodje v mrtvašnico, jo zaklenil, skril ključ pod star nagrobnik in odšepal.

Ko je odklepal velika železna pokopališka vrata, se je okno v župnišču nad njim odprlo.

«Jurko, pridi gor. Govoriti moram s teboj.»

«Hvaljen Jezus!»

«Poslušaj, Jurko...»

Toda hipoma je župniku obtičala v grlu beseda, ki jo je imel že pol leta pripravljeno. Bilo mu je jasno, da Jurko ne more več kopati jam, že trikrat so komaj spravili krsto v grob, danes pa sploh ne, a ko se je ozrl na Jurka, na njegovo ozko glavo brez las, na brezzobe čeljusti, globoko vderte oči brez trepalnic in veliko grbo, ki je silila izza zakrpane in blatne suknje, ko ga je videl, kako je slonel ob vratih kakor stara, nerabna pogrebna lopata, se je zavedel, da Jurko nima nikogar, ki bi skrbel zanj, da je že sedaj večkrat lačen ko sit. Pogoltnil je pripravljeno besedo, stopil k omarici in nalil kozarček žganja.

«Na, Jurko, ogrelo te bo!»

Toda ko je videl Jurkovo tresočo se roko, s katero je razlil polovico žganja, se je spet živo domislil zadrege ob zadnjih štirih pogrebi. Saj to je bila bolj šala ko pogreb! Nalil si je kozarec, ga vлил vase in jezen bruhal:

«Jurko, jutri zanesi ključ od mrtvašnice Belšaku.»

«Kako so rekli, gospod?»

«Saj vidiš, da ne moreš več izkopati jame, zato oddaj ključe Belšaku, z njim sem se že domenil.»

Jurko se je vzravnal, kolikor se je mogel:

«Belšaku? ...»

«On bo naš grobar.»

«Novi grobar... Kako to mislijo, gospod?»

Župnik je postajal nejevoljen.

«Prestar si, saj vidiš —»

«To se pravi...»

«Da bo odslej delal grobove Belšak, in ne več ti.»

Tedaj je Jurkov blede obraz postal čisto bel, telo se mu je povесilo kakor odsekan vrh suhega hrasta, grba mu je v hipu narasla, razparala zakrpano suktnjo in se zableščala v žarku zahajajočega solnca, ki se je izgubil v sobo.

*

Jurko ni mogel doumeti, zakaj bi po štiridesetih ali petdesetih letih — saj sam ne ve, koliko jih je že — ne kopal več jam, ko je vendar napravil «hišice», kakor je dejal, vsem umrlim Bukovčanom, Brezjanom, Spodnjim in Zgornjim Vrhovljanom, Velovčanom in še vsem tistim, ki so prišli od drugod, pa so v bukovski fari umrli; da bi sedaj delo, ki je zraslo z njim kakor njegova grba, opravljal nekdo drug.

Ali je to takšna reč, če je zadnjič izkopal malo prekratko jamo? Kaj pa vseh onih stotero in stotero, ki so bile vrezane, da je bilo veselje!

No, slabo je slišal ali pa so bili gospod slabe volje!

Ko bo kdo umrl, pa ga bodo spet poklicali!

Kakor po navadi, je zgodaj zjutraj vstajal, odprl trem kokošim in petelinu, zakuril in si skuhal žgancev ali krompirja ter šel v gozd, na svojo njivico ali pa je posedal v svoji leseni bajtici, se pogovarjal z velikim črnim mucom ali pa stikal med staro ropotijo v veliki skrinji. Tu je bilo vse, kar je našel zanimivega pri prekapanju «hišic»: stare, izjedene ure, verižice, gumbi, žebliji, vijaki, noži, prstani, uhani in celo nekaj lobanj, ki si jih

je bil prejšnja leta iz tega ali onega vzroka pri- nesel. Sedaj, ko je vse to prebiral, se ne bi mogel več spomniti, kje in čemu je to ali ono vzel, sicer pa mu to tudi ni prišlo na misel, bil je zadovolj- jen, da je mogel vzeti v roke to ali ono reč in jo spet položiti na prejšnje mesto.

Ko je čez kake tri tedne pozno popoldne vlačil drva iz gozda, je zaslišal glasove mrtvaškega zvonca. Takoj je pustil drva in odšepal v žup- nišče, da zve, kje in kako veliko jamo naj iz- koplje.

Pri pokopaliških vratih je srečal Belšaka. «Jutri bom pa jaz prvo!» je vzkliknil Belšak. «Kaj boš ti?» je zazijal Jurko. «No, žganovo Mico z Brezja je vzelo. Moral ji bom napraviti hišico.»

«Ti?»
«No, kaj si že pozabil, da so te odstavili?»
«Odstavili...» je davilo Jurka.
«No, da, odstavili. Saj vendar ne boš do smrti kopal jam!»

«?»
«Pogledat in pomagat pa lahko prideš. Na vse zgodaj začnem.»

Mesečina se je že razlila preko belih nagrob- nikov, Jurko pa je sedel na pragu mrtvašnice in vedno bolj trpel od spoznanja, da bo po štiri- desetih ali petdesetih letih nekdo drug zasadil lopato v zemljo, da bo nekdo drug na tem vrtu zgradil hišico, ker on ni več zmožen tega dela.

Ali ni to bedasto?
On, ki je štirikrat prekopal vso to zemljo, pa bi sedaj ne mogel in ne smel zgraditi Mici hišice? Če jo je vsem, jo bo še Mici!

Napravil jo bo in pokazal, da lahko še vsako- mur iz fare po eno!

Ozrl se je.
Beli nagrobniki in črni leseni križi so mu pri- trjevali.

Poiskal je pod nagrobnikom ključ, odklenil mrtvašnico in vzel orodje.

Toda kje?
Žgana je lansko leto pokopal tam ob zvoniku. Na nagrobniku je Mica pustila prostora še zase. Torej tam ob zvoniku!

Pograbil je motiko in lopato ter odšepal preko pokopališča.

A sredi poti se je nenadoma ustavil.
Ne! Tam pri otrocih leži Stanko, tja spada tudi Mica!

V trenutku mu je bilo, kakor bi mu bil kdo odvzel dvajset let. Pognal se je v skrajni konec pokopališča, iskal, meril in tipal ter nazadnje zasadil v rušo kolec.

Sem je položil Stanka in tu bo ležala tudi Mica! Zasekal je z lopato velikost hišice in začel kopati.

Dve ali tri ure je že zasajal lopato v raz- močeno zemljo, jo vzdigoval in izmetaval, da ni videl več ne zemlje ne lopate in ne kupa zunaj jame, ki je le počasi rasel, v njem se je budil drugi svet, v njem so se zableščali beli nagrob- niki njegovega življenja.

Stanko...
Kdaj je bilo, ko je še živel?
Seči mora daleč, daleč...

Že se vidi na položnem pobočju, kjer pase dese- tero ovac in troje krav. Piska na orglice, peče si kostanj in koruzo, rezlja klopotce in vozičke ter se ozira v dolino. Umre mu mati, očeta sploh ni poznal. Gre se učiti kolarstva. Lipa ga ima rad. Z njegovo Mico se rada vidita. Tako dolgo se iščeta, da se dobita. Lipa to opazi in ga spodi. V strašni zimi zahaja naskrivaj s Planice k Mici. Neko ledeno noč ga Lipa bosega nažene od nje. Tu se mu za dolgo pretrgajo niti; ničesar ne ve o sebi, le neko mučno čuvstvo mu je ostalo iz tistega časa. Šele od tedaj, ko mu nekdo položi otroka v naročje in mu pove, da je njegov, se začne spet jasneje zavedati. Spozna, da šepa in leze v dve gubi. Postavijo ga za grobarja. Od tedaj gradi «hišice», kakor je dejal njegov Stanko. Izprosi na občini nekaj smrek ter si sredi cerkve- nega gozda postavi majhno leseno bajto. Stanko rase, že jemlje v roko lopato in motiko ter mu pomaga. Na Vse svete jima je najlepše. Praznje se oblečeta in ves dan preživita na grobovih. Stanko se ne more nagledati vencev in lučk. Tudi njemu je tako nenavadno, ko vidi, kako so prišli ljudje od vseh strani in okrasili delo njegovih rok. Z venci, šopki in svečami je bila okrašena zemlja, ki jo je on s trudom in muko izoblikoval. Da, to je bil zanj res največji praznik, ko se je s Stankom izprehajal med svojimi okrašenimi hiši- cami! Toda Stanko zboli in tudi njemu mora na- praviti hišico ter ga položiti vanjo. In sedaj čez štirideset ali petdeset let bo semkaj položil še Mico!

Tedaj se mu je usul kup blata na hrbet in ga podrl na tla. Z muko se je pobral in spoznal, da bi bilo treba desk, s katerimi bi obložil jamo, sicer se bo zemlja vdiralala vedno bolj. Tudi vodo bi bilo treba izplati. Obenem je opazil, da so zvezde že ugasnile.

In zavedel se je, da kmalu pride Belšak, da mora biti dotlej grob izkopan.

Z zadnjimi močmi se je uprl na lopato, zarezal v zemljo in jo zavihtel preko ramena. A kmalu je spet zajemal po pol lopate in še od tega je po- lovica padla nazaj nanj. Tudi ni opazil, da je stran, kamor je izmetaval, vedno bolj visela v jamo. Ves je bil blaten in moker, lobanja mu je bila vsa rumena in grba še večja kakor običajno.

Zunaj pa je vstajalo lepo novembrsko jutro. Iz vasi je bilo čuti že posamezne glasove. Tu je zapel petelin, tam zalajal pes, zakrulila svinja in zamukala krava. Z župniškega dvorišča se je slišal hreščec glas zaspane župnikove kuharice, ki je budila hlapce.

Jurko pa je še vedno kopal. Ves se je že skrtil v jamo. Trudno in počasi je vzdigoval roke. Pred očmi se mu je meglilo, vse je izginjalo nekam, ni že več vedel, da je v grobu skoraj do kolen v vodi in da meče po pest zemlje na velik kup, ki leze v jamo, zdelo se mu je, da je v svoji hišici, korak široki, tri dolgi, svetilka je že privita, treba le še, da zapre vrata in truden leže.

Težka pokopališka vrata so se s hrupom od- prla in preko nagrobnikov, ožarjenih od prvega solnca, se je razleglo vedro Belšakovo petje.

Danes bo kopal prvi grob!
Tedaj pa je votlo zabobnelo.
V hipu je utihnil in preletel z očmi pokopališče.
Tam na otroškem delu pokopališča se je po- greznil velik kup rumene zemlje.

Bob Szigethy-Ivan Vuk:

nedokončana pravljica

Vsako leto o Vseh svetih prižiga uboga, netolazljiva mati skromno lučko na grobku svojega zgodaj umrlega ljubljénčka. Novembrski mrzli veter se zaman trudi, da bi upihnil luč male svečke. Zakaj uboga mamica skrbno čuva plapolajoči plamenček s svojimi uvelimi, zdelanimi rokami...

*

Še kot mlada žena je po nezgodi izgubila svojega moža. Ubilo ga je delo. Ostala je z dveletnim sinčkom čisto sama sebi prepuščena. Šla je za perico in tako s trudom bedno preživljala sebe in svojega sinčka. Ko je morala zgodaj zjutraj z doma na delo, je zavila sinčka v velike, raztrgane rjuhe, da bi ga tako obvarovala pred mrazom. Tako je preživljal otrok svoje otroške dneve v jerbasu in pralnicah. Še vedno ni mogel shoditi, njegove male, drobckene nožice so bile preslabe, prsi ozke in shujšane. Tako je sedel v jerbasu po cele dneve, strmel v paro, ki se je dvigala iz vrelih kosov perila, ko je mamica prala, in se smehljaj, če je padla kapljica vode s stropa.

Zvečer pa je ležal z odprtimi očmi na borni slamnjači, se oprijemal mamice in jo prosil z jokajočim glasom:

«Mamica, povej kakšno pravljico!»

Vdova mati pa je bila trudna, pa tudi pravljic ni znala dosti. Vendar vse, ki jih je znala, so bile lepe, zakaj izmišljala si jih je sama.

Ob nedeljskih popoldnevih, ko je fantek spal, je šla v sosesčino. Željno je poslušala šolarje, ki so si čitali pravljice o princesah in princih, o vilah in škrtih in o hudobnih čarovnicah. In te pravljice je uboga perica mati pripovedovala vse lepše predugačene zvečer svojemu sinčku, da so se mu oči svetile v sreči in blaženstvu. Hvaležno je božal zdelano in shujšano roko svoje mamice.

«Mamica, tako pridna si in tako lepe pravljice znaš.»

Sladko plačilo je bilo zanjo to sinčkovo priznanje in sama se je čutila srečna v njegovi sreči.

Jeseni je sinčkov obrazek jel postajati še bolj bleđ, kakor je že bil. Iz slabotnih prsi je silil suhi kašelj.

«Ali te kaj boli?» je izpraševala mati vsa v skrbeh.

«Nič», je odgovarjal sinček.

«Kaj naj ti dam, sinček dragi?»

«Pripoveduj mi pravljico!»

A mati je bila utrujena. Zunaj je tulil mrzel veter. Že dva dni ni mogla na delo. Sinčkova bolezen jo je spravljal v obup. Ponoči ni mogla spati. Sedela je pri sinčku in mu tešila kašelj. In zdaj, ko jo je sinček poprosil, je začela mrzlično pripovedovati. Morda... morda bo pravljica pomagala bolj kakor zdravila...

In je pripovedovala:

«Živela je pred davnimi, davnimi leti princesa. Lepa je bila in ljubila sta jo oba, oče in mati. Ko je zrasla v dekle, se je zaljubila v sina ubogega očeta iz ljudstva, ki razen svoje lopate in delavnih rok ni imel nič drugega.

Povedali so to kralju in ga svarili, zakaj ne spodobi se, so govorili, da bi princesa, zlahodne krvi in kraljeva hči, smela ljubiti delavca in da bi smel delavec misliti nanjo.

In rekel je kralj svoji hčerki princesi:

«Dete, dete, narod moj ni zadovoljen s tem, kar delaš. Premisli vendar in čuvaj svoj in kraljevski ugled...!»

Materi so jele med pripovedovanjem nehote oči vkup lesti. S težavo jih je odpirala, in zgodilo se je, da so se ji zaprle, ne da bi se zavedala, in so ostale zaprte. Njene ustnice so se še nekaj trenutkov premikale, kakor bi govorile, ali glasu ni bilo več slišati. Spanec je premagal ubogo, utrujeno mamico.

Skoraj ob istem času pa je tudi sinček močno zakašljaj. Kašelj ga je prijel za vrat, da je ves zaripnil v obraz. Ves izmučen, komaj dihaajoč, je zatisnil tudi on oči, da bi jih nikdar več ne odprl.

Neizmerna je bila bolečina uboge, zapuščene matere, ko se je drugo jutro prebudila in zagledala sinčka večno spavajočega.

«Sinček, duša moja, moje vse, ozri se na svojo ubogo, ubogo, nesrečno mamico!»

Sinčkov obrazek, njegove ročice, njegov srček — pa se niso zgenili. Bili so mrzli...

*

Vsako leto na dan Vseh svetih pripoveduje osamljena vdova mati na malem grobku in s solzami v očeh svojemu sinčku:

«Zlati moj sinček! Samo si me pustil. Oj, ko bi vsaj poslušal pravljico do konca. Kdo naj ti jo pove sedaj, ko je tvoja uboga, utrujena mati zaspala? Revček moj mali! Tako zelo rad si imel pravljice, naj ti jo povem do konca. Poslušaj me: ... Stari kralj je naposled vendarle ugodil želji svoje hčerke princeze, ki je dejala: 'Kaj ni tebi, oče in kralj, nič tisto, kar govori narod? Tvoje ljudstvo te ljubi in ono pozdravlja mojo ljubezen z delavcem. Poslušaj rajši ljudstvo.' In glej, kralj je dal svojo hčerko ubogemu delavcu za ženo, ker je bil iz ljudstva, in povrh še polovico svoje dežele. Tako sta živela z vsem ljudstvom v radosti in veselju še dolga, dolga leta...»

*

Tuleči novembrski veter se je trudil, da upihne malo lučko na mali svečki. A mu ne uspe, zakaj mamica sirotica čuva plapolajoči plamenček z obema premrlima, zdelanima rokama...

ko bi mogli poleteti s pticami na jug...

Zakaj zapuščajo ptice selivke jeseni naše kraje in beže daleč čez morje.

Nekaj skrivnostnega je v preseljevanju ptic. Že v prvih začetkih razvoja, ko se je človek komaj zavedal vseh prirodnih čudežev, ki ga obkrožajo, je opazil, kako ptice jeseni izginjajo in se pomladi vračajo v stare kraje. Znano je, da so stari narodi celo prerokovali po načinu tičjega leta. Ko so ugotovili, da je preseljevanje ptic vsakoleten, naroden pojav, so se začeli ljudje zanimati, kam lete ptice in čemu lete. Leta 1477. so prvič pritrdili lastovkam obročke na noge, da bi ugotovili, ali se bodo vrnile iste ptice, kakor so odletele. To so sicer ugotovili, niso pa vedeli, kje so se lastovke čez zimo mudile, ker pač takrat države zaradi pomanjkanja prometnih sredstev še niso bile tako blizu druga drugi kakor dandanes. Šele proti koncu preteklega stoletja so začeli ptice sistematično obročkati in nadzorovati, kam odlete. Leta 1905. se je ustanovilo mednarodno društvo, ki se peča z isto nalogo. Že po nekaj letih so se

Divje gosi lete največkrat v obliki klina ali pa v dolgi «gosji vrsti».

ustanovile podružnice po vseh kulturnih državah, ki stalno obveščajo centralo o svojih odkritjih, tako da se je v kratkem času naštalo ogromno podatkov o gibanju in življenju ptic selivk. Preseljevanje ptic je postalo posebna panoga v prirodopisju in morda najzanimivejša v njem. V posebnih opazovalnicah, ki jih imajo vse dežele, polove odrasle ptice pa tudi mladiče po gnezdih in jim nataknejo na noge lahke obročke iz aluminija, ki je na njih napisan kraj opazovanja, datum in zaporedna številka. Čim ujamejo kje drugje tako zaznamovano ptico, sporoče to na njen dom in tako lahko natanko ugotove, po kateri poti je letela. Vse opazovalnice imajo ogromne zemljevide in na njih označujejo pot ptic selivk.

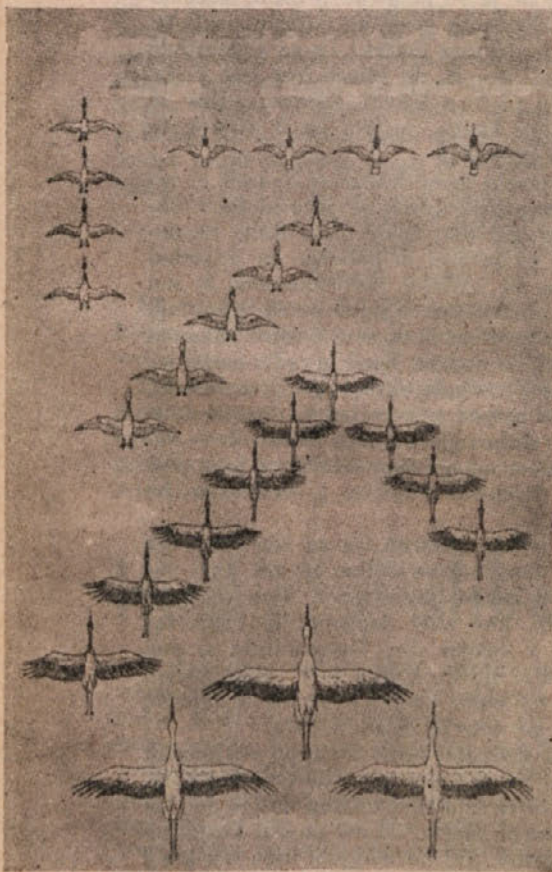
V eni izmed največjih ptičjih opazovalnic so odkrili še druge zanimivosti. Prej se je splošno mislilo, da se vse ptice iste vrste preselijo pač takrat, ko se začno bližati hladni dnevi, zdaj pa so tam ugotovili, da to ne drži. Še v začetku januarja so se selile ogromne množice vran na jug. čeprav so se komaj nekaj tednov pozneje že vračale prve nazaj in označevale, da prihaja pomlad v deželo.

Na stotine vrst, na milijone ptic preleti vsako leto naše kraje na poti proti jugu. Številke so ogromne, dokažemo

jih pa prav hitro in lahko. Na neki opazovalnici so našli v desetih minutah tisoč vran, ki so hitele na jug. To pomeni, da jih je v eni uri letelo šest tisoč ali v enem dnevu (12 ur) dva in sedemdeset tisoč. Prav tako so presenetljiva tudi odkritja o tem, kako visoko lete ptice in s kolikšno hitrostjo na uro. S pomočjo aparatov za merjenje hitrosti so dognali, da je bila največja hitrost selivk 2006 m na sekundo ali 741 km na uro. Povprečna hitrost pri vseh pticah znaša 40 do 50 km na uro. Divje gosi lete do 4000 m visoko, zlasti kadar ozračje še ni premrzlo in vetrovno.

O redu pri letenju v toplejše kraje lahko govorimo samo pri nekaterih vrstah ptic. Najbolj pogost je polet v obliki klina ali pa v ravni črti. Ptice vodnice se izmenjavajo.

Odkrili smo že mnogo skrivnosti o selitvi ptic in vemo prav zanesljivo, da se ptice selijo v glavnem zaradi pomanjkanja hrane in ne toliko zaradi mraza. Natanko vemo, kdaj odhajajo in kdaj se vračajo, po kateri poti lete in kje se drže čez zimo. Ne poznamo pa še tistega, kar jih vodi in jim kaže brezmejno dolge poti, kar jih privede na cilj, ne da bi zgrešile pot, in jih potem vrne v rodno gnezdo. O tem, žal, še prav nič ne vemo!...

V kakšnih vrstah lete ptice selivke na jug.

Viktor Pirnat:

Martinov praznik

„En starček je živel . . .“

(Dolenjsko martinovanje.)

Sveti Martin se bliža, vino bomo krstili. In letos ga je na potoke. In žlahtne kapljice, kakršno le redko Bog da. Pa je moral biti to leto res dobre volje, saj so tudi njegovi zemljani kar v rožicah, če le malo pokušajo sladki božji dar.

Le pijmo, pijmo, pijmo,
da pamet ne zgubimo,
kak grdo pač bi b'lo,
ne znati kam domov!

odmeva iz čokatega hrama doli pod ždinjo vasjo. Počepnil je med trtje in skrtil pred nepoklicanim sad celoletnega znoja in žuljev. Ni bilo malo dela, ne stroškov in slednjič skrbi. Pa je Bog dobrotljivo razprostrl roko nad Trško goro in bližnjimi goricami in pred mesecem dni so trgači veselo zaukali, pokali so možnarji, polnile so se brente in cedil se je mošt, da je poskakovalo srce. Še zdaj teče pogovor zgovornih fantov o tem. Dekleta so brala, fantje nosili, in to dan za dnem, teden za tednom, danes tukaj, jutri tam. Enim se je bolj mudilo, drugim manj, vsi pa so zdaj zadovoljni, slednji še najbolj.

Ob nedeljah ožive naše čez teden bolj tihe gorice. Dolinski kmetje in meščani pohite v svoje vinograde, kdor ga nima, se da povabiti ali jo pa kar počez zavije mimo stoterih hramov in zidanic gori do cerkvice Materne božje, se naužije najprej divnega razgleda, kesneje pa še sredi gore na Drenikovi terasi česa drugega.

Če uživa telo, naj uživa tudi duša, je dejal oče Drenik in dobro je poskrbel za svoje goste. Vsa dolina pod nogami. V grad Bajnof bi kar skočil. Na dlani je. Obsežen, bogat. Z električno lučjo je oskrbel tudi svojo Trško gorico.

Sredi doline bel trak, srebrna Krka. Privije se izza metropole dolenjskih gor. Mogočni kapitelj kraljuje nad Novim mestom, za njim mehke kulise kopastega Roga z medvedjimi brlogi. Tam v dalji ruperški grad in stožčasto Mehovo, mogočna krivoljva Gorjancev in ob reki navzdol široko Krško polje, ki se izgublja v megli daleč nekje za Brežicami.

Ob takem pogledu teče vino kar samo.

Le Janez, stara kljuka,
pit' se ga ne upa,
mi pa po navadi
pijemo ga radi . . .

ponagajajo živahni novomeški študenti tovarišu abstinentu. Dolga je bila njih pot preko višinskega Hmeljnika po robu gorice in mimo cerkvice navzdol. V nekateri hram so pogledali spotoma, nekateremu dekletu namežiknili in židana je njih volja. Vesela njih pesem hiti tja preko vinogradov do mrkega Starega gradu.

Visoko za njim se vlečejo grčevski hrami, škriplje harmonika in straši ponoči stari Bojanec šentpetske ponočnjake. Zapojo pa šentpetrčani nič kako! Rujna kapljica in njih radio-direktor ustvarjata čudeže.

Čudežen je ves svet tam naokoli. Dolenjski raj. Beli grad Otočec sredi široke Krke, malo dalje Struga. Med njima se prepeljavajo divje race in gosi in čaplje in štokrlje. Preplašene se zaletijo tudi med trtje ne predodtaljenega Vinvrha. Bujni vinogradi krijejo dandanes stara keltska grobišča, dve cerkvici čuvata vinske nasade pred božjo jezo, ob njegovo podnožje se stiska najstarejša župnija nekdanje Kranjske, vasica Bela cerkev.

Do Šmarjeških toplic od tam ni daleč. In za njimi spet ljubka gorica Mevce s cerkvico in hrami, s starodavnimi izkopinami in prostimi toplimi vreli. Znamenite so šmarješke najdbe in znamenito je mevško vince. Možaki ga žulijo kar iz poliča, pogovor pa se suče o letini in kupčiji, ženske opravljajo ljube sosedo, otroci pa so zakurili na velikem kamnu pred zidnico in pečejo kostanj. Tudi odrasli ga bodo radi hrustali, saj se po njem pije kakor po oreh. Še tuji svet je znal ceniti sad naše trte in je že ponovno priznal večjemu kletarstvu bližnje klevevske graščine odlične nagrade.

Tak je torej naš zaničevani cviček! Pa ga zaničuje le tisti, ki ga ne pozna. Res je, da včasih kar lase zvija, tako je kisel, pa to po tuji krivdi. Pristen cviček in klobasa in kos črnega kruha, za tem pa še cigara, to so nebesa kmetu in gospodu!

Blagopokojni gorjanski lovec Bučarjev Ksandler je vedel, kaj je dobra kapljica, dovolj je je pridelal v obsežnih svojih vinogradih tam nekje okoli Rake. Še domov pod Gorjance ga je vzel in pobožno ga je srebal s prijatelji, pri tem pa poslušal radio-zamorca, ki mu je čaral tuji svet pred ušesa. Njegov sosed, upravnik kobilske žage, je v prostem času sam izrezal zamorca in ga uredil kot radijski aparat. Nosil je radio-možgane, hoben v desnici je bil zvočnik, okrasje na roki slušalki, uravnaval pa se je njegov glas v boku. Čuti je bilo, kakor da prihajajo daljni glasovi izza belih zob in nabreklih rdečih ustnic temnega sina solnčnega juga. Neštetim ljubiteljem dolenjske kapljice je krajšal in bo še krajšal čas.

Predolga bi bila pot po gorica tja na Štajersko, čez Krko bi le šli na drugo stran doline tja za lepo vas Sveti Križ na širom znano Gadovo peč. Tam so vinogradi po božji volji, kar vedo domačini in tujci, saj sega njen glas tja v deveto vas. Vinogradniki se pač potrudijo, da ohranijo sloves, ki jim je v veliko korist. Dosti vina jim gre po svetu, pa sami se tudi ne zapuste in si ga privoščijo po potrebi in zaslužnju.

Svojevrstne ljudi skrivajo borne koče po gorjanskih rebrih, originale, ki jih je najti le v vinorodnih krajih. In Noetovi nasadi se vlečejo tudi tostran doline doli do Save in gori do Novega mesta. Okrog otoške Kostanjevice sama trta po brdih. Saj potrebujeta njen sok kmet in drvar v bližnjih Gorjancih in ne brani se ga podjetni meščan.

Onstran cerkvice na Ržišču do doline vinograd. Kartuzija Pleterje hrani kapljico, pri kateri bi se še frater oženil, kakor je dejal pokojni veseljak Štembur, ki je prav rad hodil tja v podgorski Vinodol in na sosednji Tolsti vrh po pijačo.

Na Tičnici za Orehovico je prav živahno. Zbrali so se možaki in gostoljubni gazda jim naliva, da kar teče od mize. Stari žagar Šimec je prisedel k brhkemu dekletu in zakrožil:

Kaj bi ne žvižgal, kaj bi ne pel,
k' sem tac'ga dekleta na liman'ce ujel!

Izviija se Micka in se mu izmuzne. Vsi se mu rogajo, on pa užaljen na vsa usta pove, kako je Lojze pri Svetem Miklavžu po Micki komarje obiral. Spet smeh, ki ga prekine Novakova harmonika. Kar sprimejo se pari in se zavrte po cesti. Otroci se pripode iz vinograda, kjer so iskali grozdke, ki so jih trgači pregledali. In ko se odrasli zabavajo, poklekne domača dečka pod razpelo na robu vinograda ter se zahvalita Stvarniku za sladko grozdje, ki je zanju še zdaj obešeno v prostorni kleti. Dočim je večji Dodo resno pri stvari, je manjši Viki bolj zijalast in ne umakne oči od šaljivega Šimca in poskočnega Škrjanca. Ta je ravno dvignil kozarec, pogledal Nacka in zapel:

Tam je še en suhec,
mrzel ima trebuhec,
vince ga bo gredo,
pij ga na debelo!

In zbor je podkrepil Nackov eks z refrenom: Živio Slovenci, živio Slovenke, živio!

Potem so prišla na vrsto dekleta.

Pepca ima moža,
ga po licu boža,
Micka ga pa nima,
za pečjo naj kima!

Teško je bilo izprazniti kozarec, pa je moralo iti, ker ju je priganjal večni «Živio Slovenci...»

Prisedel je stari Matajcel, mlinar. Po opravkih je bil na Vrhpolju. Pa ga je Šimec urno pobaral, kako kaj babe meljejo. Matajcel ga je le gledal, Šimec pa je povedal zgodbo, kako so Vrhpoljčani iznašli mlin, kamor mečejo betežne starce in sitne starke, ven pa prihajajo brhka dekleta in zajetni fantje. In jim je tudi na sliki pokazal, kako deluje mlin, da je razpršil vse dvome. Večno veseli Škrjanec pa ga je že imel v pesti in mu je napil:

Imamo tud' lisjaka,
žejnega kot spaka,
če mu ne damo piti,
kure če moriti.

Pa žejni žagar ni čakal konca pesmi, prej je že zvrnil kupico, in Micka mu jo je urno napolnila, da ne bosta več v jezi.

Pri svetem Juriju je zazvonilo večernico. Mila njegova pesem je hitela čez tihe vasice in med gorjanske bukve, nad prežeškim in vrhovskim in tolstovrškim gradom in še tičenske veseljake je opomnila, da je misliti na odhod.

hudič v slikarstvu

V srednjem veku so imeli ljudje večji respekt pred satanom, ki jim je bil poosebljenje vsega slabega, kakor pred smešnim burkežem, ki mu je včasih precej slaba predla, ki so ga dostikrat tudi pretepli in ga je zasmehoval, kdor ga je le mogel. Ta respekt je podpiralo še srednjeveško gledališče, kjer so igrali po večini verske igre. Slikarstvo tiste dobe se je naslanjalo ponajveč na srednjeveško gledališče. Najboljši dokaz za to je slika Hansa Holbeina «Velika strast» v galeriji v Donaueschingnu.

Poln sad

Pa kdo bi šel, ko je tako lepo in prijetno! Le hlad pritiska. In so zakurili in se grelji in hladno pijačo pokrili z zavreto, izpraznili torbe in cekarje, in šele potem jim je luna svetila domov. Veselo petje in ukanje je odmevalo v noč.

Trudil si se, vinogradnik, celo leto, potil si se, štel si dinarje, zdaj pa uživaj, zaslužil si, in nihče ti ne pregovarja!

Tako je in drugače ne more biti doli med dolenskimi goricami sredi preperelih hramov in pisanih zidanic.

Ustrezajoč vlogi, ki jo je imel v srednjeveški gledališki književnosti, je moral vrag že po svoji zunanosti biti kolikor mogoče strašen in oduren. Nastopal je zdaj kot «vitez s konjskimi kopiti», zdaj spet kot smešen burkež, in sicer v strašansko grdih maskah in čudni obleki, da je moral vsakdo v njem spoznati kralja pekla.

Eno najboljših in najzanimivejših slik hudiča v starem nemškem slikarstvu je gotovo uspelo delo slikarja Mihaela Pacherja (v drugi polovici 15. veka). Ta slika je v oltarju stolne cerkve v Monakovem. Ona kaže prizor, kako sv. Bolfenk prisili hudiča, ki je grozno grdo

naslikan, da mu drži misal. Ta slika je odličen dokument za visoko umetnost tiste dobe. Še nekaj starejša je karikatura hudiča v stolnici v Augsburgu. Tudi ta ni nič manj zanimiva. Ta slika kaže, kako hoče hudič po vsej sili odvrniti ljudi, da bi ne šli v božji hram. Toda na svojo žalost dosega tisto, kar ga najbolj jezi, on vernikom prav za prav še olajšuje vhod v cerkev, ker je za vratarja, ki odpira vrata.

Kesneje, v dobi renesance, ko je s humanističnimi slikami povsod zavladal izboljšan okus, so jeli hudiča vedno manj upodabljati. Grandiozna skupina sv. Mihaela, ki jo je bil naslikal Hans Reichel na arzenalu v Augsburgu, je umotvor čisto v duhu italijanske renesance (1602—1607). Ta skupina predočuje, kako peha arhangel Mihael Luciferja v pekel, izdelana pa je v nadnaravno velikih bronastih figurah. Vsakdo, ki gleda to skupino, se mora čuditi, kako je znal umetnik na

Na oltarju stolne cerkve v Monakovem je tudi ta slika, ki kaže sv. Bolfenka in hudiča, ki mu mora držati sv. pismo.

Veselje in žalost

Neki krojač, velik prepirljivec, je imel ženo; čeprav je bila pobožna in zvesta, mu vendar ni mogla nikoli ustreči. Zmerom je bil z njo nezadovoljen, vsak dan jo je mlatil in lasal. Zato je morala gosposka poseči vmes in ga je za nekaj časa spravila pod ključ. Ko so mislili, da se je že dovolj spokoril, so ga spet izpustili. Vendar je moral slovesno priseči, da žene ne bo več pretepal, ampak da bo živel z njo v prijaznosti in delil z njo veselje in žalost, kakor se spodobi.

Ko sta nekaj časa živela v miru, ga je spet obšla stara navada, da se je ujedal z njo; tepsti je pa ni smel, zato jo je hotel ujeti za lase. A žena je bila urnejša od njega in mu je ušla; tedaj je pograbil škarje in jih

vrigel za njo, jo podil po dvorišču in metal za njo, karkoli mu je prišlo pod roke. Kadar jo je zadel, se je smejal, kadar jo je zgrešil, je pa klel.

Krojača so spet poklicali pred sodnike; ti so ga trdo prijeli, češ, ali ne ve, kaj je prisegel. Krojač je odvrnil: «Dragi gospodje, prisegi sem ostal zvest; nisem je tepel, ampak delil sem z njo veselje in žalost, kakor ste mi zabičili.» Gospodje so dejali: «Kako bi bilo to mogoče, ko

se tolikanj pritožuje?» A krojač se je odrezal:

«Samo malce sem jo hotel potegniti za lase, pa mi je ušla; tedaj sem stekel za njo in ji lučal v hrbet polena in kar sem še mogel dobiti. Kadar sem jo zadel, je bilo zame veselje, zanjo pa žalost; kadar sem jo zgrešil, je bilo zanjo veselje, zame pa žalost. Tako sem delil z njo veselje in žalost, kakor ste mi naročili.»

Kako si fakir vrt škropi.

Hudič izkuša sv. Antona. Naštev mu oša bogastva in radosti, ki mu jih pripravi, če mu stori samo majhno uslugo in zažene križ iz rok. Hudič je strahovito grd in predočuje s svojo gnusobo vse zlo.

peklenščkovem obrazu izraziti vse poteze groze in obupa. To je umotvor, ki je tudi v tehniki enak podobnim italijanskim umotvorom. Reichel je tu predočil borbo med principi dobrega in hudega po krščanskih motivih. Skoraj ob istem času je Andrien de Vries upodobil v svoji augsburški Herkulovi skupini (Herkulov vodnjak) isti motiv po idejah antičnih zgodb.

Čudno, da v renesanci niso več slikali hudiča kot smečnega burkeža, ampak kot zavrženega angela, ki mu bolest in obup razjedata obraz. Tudi nahajamo v srednjeveški in poznejši umetnosti več umotvorov, v katerih nastopa hudič s svojimi pomagači. Tako so dobili umetniki dovolj priložnosti, da so dali razmaha svoji domišljiji in začeli upodabljati hudiča kot zavrženega angela, kot napol divjega pava s kopiti ali pa kot satira. Vse te slike naj bi predočevale princip zla, ki se naslanja na antično mitologijo.

Tudi Goethe je vzel hudiča za svoje znamenito delo «Faust» in ga predočil kot posebljenje zla in preganjalca poštenih in bogaboječih ljudi.

Illislite vsako uro po enkrat nase!

Cetudi delate- ste vendar lahko lepi

Nujne dolžnosti Vam vežejo misli. Ampak kajne, tega ne boste nikoli storili, da bi v svoji gorečnosti pozabili nase. Saj Vas ima vendar vsakdo rajši, če Vas z veseljem pogleda, če ste ves dan zali. Negovani, brhki – lepši. Tudi Vam je to po volji. To dosežete lahko z

ELIDA CREME

de chaque heure

Tehnika na krivi poti.

Na občnem zboru ameriške «Kemične družbe» v Clevelandu je poročal kemik dr. George Caday o novem fosgenskem vojnem plinu, ki se zgoščen lahko uporablja tudi kot razstrelivo. Sestavljen je iz dušika, fluorja in kisika. Neki Švicar pa je izumil spalni plin, ki omoti ljudi, da v trenutku zaspe in se ne prebude najmanj dve uri.

Elektronska bomba.

V Bruslju so pri letalskih manevrih preizkušali učinek novih elektronskih bomb, ki ob eksploziji razvijejo temperaturo do 3000 stopinj Celzija.

Umetni radij.

Zakonca Joliotova v Parizu sta odkrila način pridobivanja umetnega radija. Ker bo na ta način izdelani radij dosti cenejši kakor doslej, se nam zlasti v zdravljenju raka obeta velik napredek. Radij je namreč uspešno sredstvo za zatiranje raka, toda doslej ni bil dostopen širšim slojem, ker ga je tako malo na svetu. Znano je, da znaša letna produkcija radija komaj 30 gramov. Nedavno so odkrili velika nahajališča radija v Nizozemski Gujani.

Nov Marconijev izum.

Kakor vemo, je italijanski izumitelj Marconi že lani dokazal, da je moči z električnimi valovi voditi ladje po morju. Marconijevi zadnji poizkusi so dognali, da je njegov izum tudi praktično uporabljiv.

100.000 stopinj Celzija!

V laboratoriju A. E. G. so dosegli temperaturo 100.000 stopinj Celzija. Poizkus so izvršili takole: V puškino cev, napolnjeno z ogljikovim dvokisom, so izstrelili kroglo, ki je bila tako široka kakor cev sama. Krogla je prišla v cev s hitrostjo 100 km na sekundo in stisnila ogljikov dvokis, ki tehta normalno 1 gram liter, tako da bi ga 1 liter tehtalo v takem stanju poldrugi kilogram. Krogla je zanihala v cevi do 24krat sem in tja, potem pa se je ustavila. Pri tem se je stisnjeni ogljikov dvokis razgrel na 100.000° Celzija. Seveda ti poizkusi za zdaj še nimajo praktičnega pomena.

Cesta pod Montblancem.

Pod Montblancem bodo napravili 12 km dolg predor, ki bo stal okoli 60 milijonov francoskih frankov. Predor bo zgrajen tako, da bo imel dva ločena rova, ki bosta na vsak kilometer zvezana s prečnim rovom. Da ne bo nesreč, bo v predoru samo enosmeren promet. Ker je Montblanc meja med Italijo in Francijo, bo na sredi carinarna. Stroške bosta delili obe državi.

Slike z ultrakratkimi valovi.

Televizija se ni prav obnesla, ker je njena glavna ovira to, da ni mogoče slik oddajati prav daleč. Zdaj so temu odpomogli na ta način, da bodo uporabljali ultrakratke valove z dolžino manj kakor 10 metrov. Spomladi bodo že delali s tem praktične poizkuse med New Yorkom in Filadelfijo.

Poizkusna steklenička

COLOGNE "SOIR DE PARIS"

je privita zdaj vsaki originalni škatli

PUDRA "SOIR DE PARIS"

Izkoristite torej to ugodno priložnost in kupite pri svojem parfumerju za normalno ceno ta odlični puder. Naša kompletna serija "Soir de Paris" se dobiva v vseh strokovnih trgovinah.

BOURJOIS

PARFUMEUR-PARIS

Depot: BELA VARY, ZAGREB, Smičiklasova ul. 23

Rešitev ugank iz desete številke

Izpremenilnica: potok, petek, meter, mesar, mizar.
Besednica: Vzemi vsaki besedi prvo in drugo črko in dobiš: Vsaka ptica svoje gnezdo ljubi.
Dopolnilnica: Najhuje je človeku, če je sam — če ni ljubeče roke, ki bi pot v življenje mu kazala.
Skrit pregovor: Kar mačka rodi, rado miši lovi.
Črkovnica: Začni v sredi, potem jemlji po eno črko na levi in eno na desni, pa dobiš: Ko stari govore, otroci naj molče.
Premikalnica: Reval, Odesa, Pariz.
Mozaik: Pijancu se ogni s senenim vozom.
Posetnica: Mizarski mojster.

Uganke

DEMANT.

(10 točk.)

```

      a
    a a a
  a a a a c
c d e e e e e
e e e e g j j k k
k k k k l n n n n n n
o o o o o p r r r
r r r r r r r s
s š š š t t
t t t
t
    
```

Namestu črk vstavi naslednje besede: 1. samoglasnik, 2. žensko ime, 3. moško ime, 4. naša dežela, 5. del Slovenije, 6. ?, 7. delo nove zaveze, 8. obrtnik, 9. otok v Sredozemskem morju, 10. sesalec, 11. soglasnik.

Srednja navpična in srednja vodoravna vrsta se bereta enako in povesta ime in priimek slovenskega pesnika.

IZPREMENILNICA.

(10 točk.)

Griva, koča, pero, soba, Java, voda, priča, trud, ples, molj.

V vsaki besedi izpremeni po dve črki, da dobiš nove besede. Te črke ti dajo zaporedoma brané znan pregovor.

POSETNICA.

(8 točk.)

Jaka Ev. Šinkovec

STEBER.

(8 točk.)

G				C
S				A
B				S
K				R
S				A
K				R
G				A
M				N

Izpolni prazne kvadrate, da dobiš v vodoravnih vrstah besede naslednjega pomena: godbenik, uslužbenec, moško ime, žuželka, podoba, mesto ob Jadranu, strah, moško ime. Srednja navpična vrsta da zemljepisno ime.

ČRKOVNICA.

(6 točk.)

* * * * *
 V L O Z R
 * * * * *
 G A A V A

Namestu zvezdic vstavi črke, da dobiš v navpičnih vrstah besede, v prvi in tretji vodoravni pa slovenski roman.

ZLOGOVNICA.

(6 točk.)

1. del sveta
 2. radovednež
 3. gora

V kvadrate vstavi prave zloge, da se bodo besede čitale enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

SKRIT PREGOVOR.

(7 točk.)

oče, Drava, osa, vojak, pleša, voz, alt, trava, meter, proso.

Iz vsake besede vzemi po eno črko, pa dobiš pregovor.

VRAZA.

(5 točk.)

— — b — kazi človeka
 — — č — kazi drevo.

Ohranite svojm zobem

njihovo naravno lepoto ravnajoč se točno

po teh navodilih:

1. Še danes izrežite spodaj natisnjeni bon za eno tubo Chlorodont-a kot poskušnjo in ga pošijte tvrdki TVORNICE ZLATOROG, MARIBOR.

2. Kakor hitro to tubo prejmete, prenehajte uporabljati svojo dosedanjo zobno pasto in napravite poskušnjo s Chlorodontom.

3. Denite zvečer in zjutraj na suho ščetko 2—3 cm zobne paste Chlorodont.

4. Čistite zobe močno v vseh smereh, zlasti tudi med zobmi.

5. Zdaj šelej umočite ščetko v vodi ter si še enkrat temeljito očistite zobe.

6. Končno si skrbno izplahnite usta, še najboljše z ustno vodo Chlorodont.

Prej ko v 4 dneh bodo Imeli Vaši zobje zopet svojo prvotno lepoto.

Zobna pasta: Velika tuba Din 13·
mala tuba Din 8·

Ustna voda: Vel. steklenica Din 30·
mal. steklenica Din 16·

17

BON

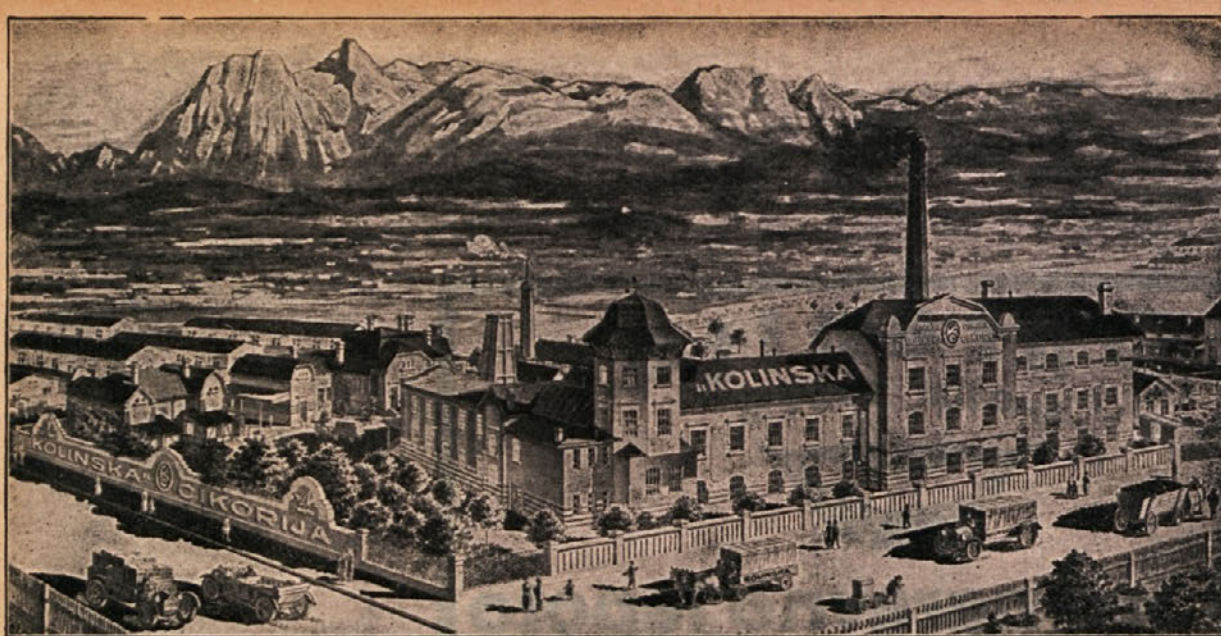
Za izrezanje po gornjem navodilu.

Pošijte mi za poskušnjo eno tubo zobne paste Chlorodont in sicer brezplačno in brez najmanjše obveznosti z moje strani.

Ime:

Kraj:

Ulica:

Na- predek naše industrije

Če govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti spregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: **Kolinski tovarni cikorijske, d. d. v Ljubljani.**

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je Kolinska z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila z modernimi stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnih dodatkov, posebno znano «Kolinsko cikorijo», «Redilno kavo» s srcem, «Figovo primes» itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno.

Kolinski kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod v tovarni najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

To in ono

Strah pred smrtjo.

Neki bogati vdovi v Ameriki so prerokovali, da bo umrla, kakor hitro dokonča poslopje, ki ga je gradila. Da bi se ne uresničilo to prerokovanje, je ona zidanje podaljševala iz leta v leto in se je zidanje cela desetletja neprestano nadaljevalo. Osem in trideset let je trajalo to zidanje, naposled je pa ta žena le umrla, ne da bi dočakala konec. Še danes ta dan stoji ta stavba nedokončana in je redka znamenitost v dolini Santa Clara v Kaliforniji.

Ta čudna stavba ima 1144 predelov in obstoji iz neštevilnih raznovrstnih hiš, stolpov, balkonov in stopnišč, postavljenih drugo na drugo brez zveze in zmisla. Labirint teh prostorov se raztega na več sto metrov, in kolikor bolj se obiskovalec bliža zadnjim delom te groteskne stavbe, tolikanj bolj se mu vzbuja sočutje za velikanske napore te žene, ki so jo preganjale njene fiksne ideje, da bi ušla neogibni smrti.

Nevarni jastrebi.

V Indiji se je primerilo že več letalskih nesreč zaradi jastreb, ki vrše tam nekakšno službo cestnih pometalcev, ker skrbje za uničevanje mrhovine in nesnage. Če namreč zagleda jastreb iz velike višine na tleh svoj plen, se kakor slep požene v globino in postane tako nevaren za letala, ker se utegne zaplesti v propeler in ga zdrobiti. Tudi južnoameriški kondorji so za letala zelo nevarni. Misleč, da je letalo tuja ptica, se poženejo proti njemu in ga napadejo časih celo v večjem številu. Če pilot ni dovolj hladnokrven in se ne zna dovolj spretno ogibati, prav tako lahko pride ob propeler. Kaj pa pomeni sredi gora izguba propelerja, si vsakdo lahko misli.

Sadje ne gnije več!

Svežega zraka, ki nam je potreben za življenje, potrebujejo tudi povzročitelji gnilobe, da se lahko razvijajo. Če torej mikroorganizmom, ki uničujejo naša živila, vzamemo kisik, omejimo njihov razvoj in uničevanje. Zato tudi hranjenje v pločevinastih dozah, ki so neprodušno zaprte, ali pa v ledu uniči vse škodljive klice. Toda ta način hranjenja se ne da zmeraj uporabiti, zlasti ne pri sadju, ki ga uživamo svežega. Da pa tudi tu dosežemo zmanjšano delovanje povzročiteljev gnilobe, moramo, kakor so kemiki nedavno dognali, zraku dodati določeno število odstotkov ogljikovega dvokisa

Bacili — požigalci.

V Ameriki se vsako leto samo od sebe vžge za dvajset milijonov dolarjev sena. Ta ogromna škoda je bila vzrok, da so se začeli kemični inštituti vneto zanimati za njene povzročitelje. Odkrili so, da razgreje seno neki bacil «koli», ki ga dobimo tudi v človeškem debelem črevesu. Pri razmnoževanju teh bacilov se razvije s pomočjo kisika precejšnja vročina. Če pa ta vročina narase do 70 stopinj Celzija, se ti enostanični bacili sami uničijo. Zato je bilo treba rešiti še uganko, kako nastane vročina, ki povzroči vnetje sena. Kemiki so določili, da se bakteriološkemu procesu pridruži še kemični fermenti, ki izpremenijo škrob in celulozo v sladkor, pri čemer se razvijejo neki plini. Ti plini se prav radi vežejo s kisikom iz zraka. Zaradi tega kisika pa se temperatura sena čedalje bolj viša in seno se vžge.

Prave obrambe proti takemu zažiganju sena še niso odkrili. Poznajo sicer neke toplomere, ki registrirajo tudi povišanje temperature v daljavi, pa se niso obnesli. Najboljše sredstvo je baje posipanje soli med posamezne plasti sena, ker odvzame ta sol senu vodo, ki je potrebna za rast bakterij.

Če še ne veš

Najstarejši časnik na svetu izhaja na Kitajskem. Ustanovljen je bil leta 400. po Kr. r. za časa vlade cesarja Tin Kuang Čanga. Ta časnik izhaja še danes — po 1534 letih — in ima velik krog bralcev.

Dunajski zdravnik dr. Fitter je dožgal, da se nagibljejo ljudje, ako duševno mnogo delajo in opravljajo svoje delo v naglici in nervoznosti, k raznim boleznim, ki so v zvezi s povečanim pritiskom krvi. Duševni delavci, ki opravljajo svoje delo v miru, niso izpostavljeni tej nevarnosti.

Kdaj je bil Kristus rojen in križan? V zadnjih stoletjih so se učenjaki mnogo ukvarjali s časoslovnimi raziskovanji, da bi dognali točni dan rojstva in križanja Jezusa Kristusa. To delo je učenjakom zelo otežkočeno, ker si je moči stare zapiske tolmačiti na razne načine. Glavna ovira je pa v tem, da imajo učenjaki iz tiste dobe na razpolago samo židovski koledar. Ta koledar ni posebno zanesljiv, ker so židje računali čas po luninih mlajih. Časih je težko dognati, kateri dan je bil na nebu mlaj. Še težje pa je danes preveriti, kakšen je bil mesec na dan Kristusovega rojstva in kakšen na dan Kristusove smrti. Nedavno tega je berlinski učenjak O. Gerhard s pomočjo najmodernejših metod astronomije vnovič preveril vse podatke, ki jih imamo o dnevu Jezusove smrti in o pojavu mladega meseca. Na ta način je prišel slavni učenjak do zaključka, da je bil Jezus Kristus križan dne 7. aprila leta 30.

Ruski učenjaki so našli v Sibiriji posebno vrsto krtov, ki živi izključno v ledenih krajih. Ti krti so beli, a svoje rove si kopljejo v snegu. Njihovo krzno je svilnato in ima ne navaden blesk. Če se izkaže, da je teh živalic mnogo, bo njihovo krzno gotovo zaslovelo v modnem svetu.

Tudi črvi govorijo. Marsikdo bi mislil, da je to kaka aprilška šala. Pa ni! Zaprite nekaj črvov v akvarij in prislušajte, kako se črvi menijo med seboj. Nemara da bo slišal nežne glasove, vendar bo le težko razločil posamezne glasnike. Nekateri glasovi spominjajo na pisk, drugi na zvok flavte, tretji so kakor lahni udarci po napetem papirju. Profesor Mugold, ki je prvi dožgal, da črv ne spada med neme živali, je jasno spoznal v «črvjem jeziku» glasove: de, di, da. Zanimivo je, da «izgovarjajo» črvi te glasove zdaj v višji, zdaj v nižji «legi». Azijskim narodom je že davno znano, da črvi lahko proizvajajo zvoke. A Kitajci trdijo, da črvi pojo, in jih zaradi tega imenujejo «ko-ni», kar bi se rešlo po naše «pojoča deklica». Res laskavo ime za črva, ki ga je narava po mišljenju mnogih ustvarila samo kot dobro sredstvo za lovljenje rib. Korejci pa trdijo, da je moči iz črvovih zvokov jasno razlišati «zi» in «rong», zaradi česar ga tam imenujejo «ziron».

Kje je najbolj mrzlo? Trditev, da imajo kraji, ki ležijo blizu severnega ali južnega tečaja, najbolj mrzlo podnebje, ni popolnoma pravilna. Na obali Norveške ali pa severne Švedske (Haparanda) je mnogo topleje kakor v krajih, ki imajo isto zemljepisno lego. Najbolj mrzlega podnebja

nimajo kraji okoli severnega ali južnega tečaja, ampak nekateri kraji v Sibiriji.

Nedavno tega so začeli izdelovati v Ameriki novo vrsto sladkorja, ki izpreminja okus. Zdaj je sladek, zdaj grenak, zdaj pa sploh brez okusa. To izpreminjanje okusa je popolnoma nov pojav na tem polju. Novi sladkor se bo gotovo kmalu povsod uvedel in ga bodo uporabljali za vse mogoče svrhe.

Za smeh

Nerodno.

V delikatesno trgovino pride gošpod, ki bi rad kupil nekaj fazanov.

«Zelo mi je žal,» pravi prodajalec, «toda fazanov nimamo. Kaj pa fazanove konzerve?»

«Kaj pa mislite! Ali naj rečem ženi, da sem ustrelil konzervo?»

Težavna zadeva.

Mož je zatopljen v časnik. Tedaj prihiti žena iz kuhinje: «Peter, pojdi hitro v kuhinjo. Po stropu leze velik pajek.»

Peter se hitro obrne: «I kaj me pa za tako malenkost kličeš! Pohodila bi ga!»

Lepo gospodinjstvo.

«Minka, dajte mi slatinsko steklenico, ki je na njej napisano 'kis'. Nekaj malinovca mora biti še v njej.»

Zastonj.

Oče zasači hčerko, ko jo učitelj klavirja med učno uro poljubuje. Ogorčen se spravi nad mladega moža: «Slišite, ali ste zato plačani, gospod?»

«N... ne,» zajecelja učitelj, «p... pardon, to delam zastonj!»

Roka v obvezi.

«Kaj pa nosiš roko v obvezi?»

«O, veš, snoči sem se vračal domov, čisto trezen, pa mi je neko pijano tele stopilo nanjo.»

Dve prijateljci.

«Veš, Milka, pravkar prihajam iz kozmetičnega salona...»

«Pa je bil že zaprt, kaj?»

Vljudni vnuk.

«Tonček, babica je bolna. K njej pojdi in jo poizkusi razvedriti!»

Tonček uboga, pa se že čez nekaj minut vrne.

«No,» pravi mamica, «ali se je babica kaj razvedrila?»

«Nič.»

«Zakaj pa ne? Kaj pa si ji lepega povedal?»

«Vprašal sem jo, ali bi imela rada godbo pri pogrebu?»

Zagovoril ga je.

Učitelj je bil ves obupan zaradi neumnosti nekega svojega učenca. Nekega dne mu je rekel: «Pojdi v lekarno in kupi za en dinar pameti.»

Otrok je hitro vstal in šel. Pri vratih se je ustavil in vprašal: «Ali naj rečem, da je za gospoda učitelja?»

Škotska.

Mac Ferry je bil hudo bolan. Zdravnik ga je hodil tako dolgo zdraviti, da se je popravil. Potem mu je poslal seveda račun. Ko ga je Mac Ferry preletel, se je strašno razburil in se odpravil k zdravniku, da mu pove svoje.

«Saj je prav!» je rekel zdravnik, ko je račun pregledal. «Petkrat sem vas prišel obiskat, in tu je račun za pet obiskov.»

«Je že res, toda pri zadnjem obisku sem vam prišel do vrtnih vrat naproti, se je odrezal Mac Ferry.»

Kdor se zadnji smeje...

«Minka, tale gospod pri sosedni mizi se zmeraj ozira sem in se ti smeje. Ali ga poznaš?»

«Seveda ga poznam. Nekoč sem bila z njim celo zaročena.»

«No, potem se pa lahko smeje!»

Da bo bolj videl.

Dva kmeta se srečata ponoči na cesti.

«No, Tomaž, kam pa kolovrtiš z leščerbo?»

«K nevesti.»

«Prav treba ti je leščerbe! Jaz sem hodil k svoji zmeraj brez nje.»

«Saj sem si to takoj mislil, ko sem jo videl.»

Vašo deco in sebe lahko elegantno, dobro in poceni oblečete

Oglejte si zalogo oblek, kompletov, plaščev, perila in modnih predmetov iz tovarne

Trgovskega doma

I. PREGRAD

MARIBOR
Aleksandrova ulica 25,
Cafova ulica 1.

Tamkaj dobite v veliki izbiri svilo, volneno blago, modne potrebščine.

Da bo mogla ustreči vsem zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

KONFEKCIJSKA TVORNICA, DRUŽBA Z O. Z.
V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat. Iz svojih dosedanjih prostorov se je

preselila

na Tyrševo cesto št. 67

v nanovo preurejeno poslopje nasproti mitnice.

Številka telefona ostane še nadalje 28-07

Naše narodne noše

Pred 90 leti je avstrijski politični konfiniranec, Poljak Emil Korytko, dolga leta živeč v Ljubljani, kjer je izdal tudi zbrane Kranjske narodne pesmi, naročil slikarju Kurzu von Goldensteinu, naj po naturi nariše nekaj naših narodnih noš. Ta slikar je napravil 12 slik, ki so veren odraz našega kmečkega naroda. Te naše narodne noše torej niso nekaj izmišljenega, ampak so resnične. Takšne narodne noše so se res izdelovale in nosile.

Narodna noša ni bila za parado, ampak je bila resničen in bistven del vsakdanjega življenja naroda. Čeprav je pozneje tvorniško delo, ki je prišlo k nam iz tujine, te naše narodne noše polagoma izpodrinilo s cenenimi, toda veliko manj vrednimi oblačili, moramo vendar ohraniti spomin na te naše stare, lepo in fino izdelane noše. Najbolje pa to dosežemo s propagando med ljudstvom, kateremu se bo spomin na lepe stare in srečne čase zopet oživel. Vsi narodi skrbno čuvajo nad svojo starino, ker je dokaz duševne in kulturne samostojnosti naroda.

Pravkar je naša univerzitetna tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani izdelala te naše narodne noše v obliki razglednic. Serija obsega 12 komadov. Razglednice so lepo litografirane v barvah, natančno po izvornikih. Slovenci se homo o Božiču, ob Novem letu in o Veliki noči, ko voščimo znancem in prijateljem, posluževali predvsem teh razglednic, in ne tujega, judovskega blaga. Zlasti pa se mora vsak naš človek, zlasti kadar piše v inozemstvo, posluževati teh res lepih razglednic, da pokažemo svetu svoje narodne noše in svoj lastni izdelek, s katerim se lahko postavimo pred vsem svetom, pred vsakim narodom.

Kupujmo torej za naprej le Blasnikove razglednice slovenskih narodnih noš, ki niso prav nič dražje od tujih izdelkov, toda so lepše, in kar je poglavitno, so naše.

Te razglednice se dobe v vseh prodajalnah ali pa pri založniku: J. Blasnika nasl., univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaža v Ljubljani, Breg št. 10.

Naročnina za revijo «Prijatelj» in 10 knjig znaša za vse leto Din 132.—, za pol leta Din 68.—, za četrto leta Din 35.—, za vezavo v platno se doplača Din 60.—. Posamezna knjiga Din 30.—. Izdaja konzorcij revije «Prijatelj». Rokopisi se ne vračajo.

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Mirno spanje je dokaz zdravja.

Mamica, skrbite za pravilno prehrano svojih ljubljencev.

Izborna in zdrava hrana za otroke in odrasle je

Dr. Pirčeva

SLADNA KAVA

DR. PIRČEVA sladna kava je odličen domač izdelek, ki ga dobite za majhen denar pri vsakem trgovcu. Če hočete pobijati brezposelnost, zavračajte tuje blago in zahtevajte vedno le dr. Pirčevo sladno kavo.

Samo s tem znakom
pristno

Ime SCHICHT jamči
za kakovost

SCHICHT ^{OVO} **JELEN MILO**

DR. PIŘEVA zborna kava je odličen domač izdelek, ki ga dobite
za majhen denar pri vsakem trgovcu. Če hočete popiti brezposelnost,
zavračajte tje blago in zahtevajte vedno le dr. Piřevo zborna kavo.